

לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא

והנכון בעיני, כי "הוכח תוכיח", כמו והוכיח אברהם את אבימלך (בראשית כא כה). ויאמר הכתוב, אל תשנא את אחיך בלבבך בעשותו לך שלא כרצונך, אבל תוכיחנו מדוע ככה עשית עמדי, ולא תשא עליו חטא לכסות שנאתו בלבבך ולא תגיד לו, כי בהוכיחך אותו יחנצל לך, או ישוב ויתודה על חטאו ותכפר לו.

לא תשנא את אחיך בלבבך - כעבור שדרך השונאים לכסות את שנאתם בלבם כמו שאמר (משלי כו כד) בשפתיו ינכר שונא, הזכיר הכתוב בהווה: ואמר הוכח תוכיח את עמיתך - מצוה אחרת, ללמדו תוכחת מוסר, "ולא תשא עליו חטא" שיהיה עליך אשם כאשר יחטא ולא הוכחת אותו...

ב רמב"ן 2

מצווה אחת

א רמב"ן 1

שתי מצוות

כל אהבה שאין עמה תוכחה, אינה אהבה.

ו בראשית רבה, נ"ד, ג

טובה תוכחת מגלה מאהבה מסתרת - ר"ל, שהוא מגלה אותה לחברו בינו לבינו בתוכחתו, יותר מאהבה מסותרת, ר"ל שהוא מסתירה ואינו מגלה אותה להוכיחו. וי"מ טובה תוכחת מגולה, כשהיא באה מתוך אהבה מסותרת... חבר שיגיד לך מומך בינך לבינו, טוב לך מחבר שיתן לך דינר זהב בכל עת שיפגשך.

ו מאירי, משלי, כ"ז, ה

הש"ת במעגלי שלפעמים היצר הוא להשתקע בתוכחות לכל אחד, ואין זה כי אם רוע לב. **ז מידות רא"ה**

לא תשנא את אחיך בלבבך - יש מפרשים, שאם תראהו עושה דבר איסור, אל תאמר: הלואי שיעשה יותר ויותר, אלא אדרבה, הוכח תוכיח אותו. **ז בעלי התוס' עה"ת**

והמצוה הש"ב היא שהזהירונו משנא קצתנו לקצתנו והוא אמרו (קדושים יט) לא תשנא את אחיך בלבבך. ולשון ספרא לא אמרתי אלא שנאה שהיא בלב... שנאת הלב הוא חטא יותר חזק מן הכל: **ג רמב"ם, סה"מ ש"ב**

אם גמלך רע, לא תתראה לפניו כאוהב ובקרבו ישים ארבו לא טוב... **ג רשב"ם**

ולפעמים עובר הקספר גם כן קלאו (ויקרא י"ט י"ז) ד"לא תשנא את אחיך בלבבך", כגון אם קפניו שלום ידבר את רעהו, ושלל קפניו מקאיש את ריחו קפני אחרים. **ג חפץ חיים, פתיחה, ז**

לא תשנא אינך רשאי לשנא את אחיך בלבבך שתאמר בלבבך כך עשה פלוני שלא כהוגן אלא הוכיח תוכיח. (לן) ותאמר כך שמעתי אם אמר שקר אמרו לא חשדתו בחנם. **ג יראים, קצ"ה**

שנאת הלב גורמת רעות גדולות בין בני אדם להיות תמיד חרב איש באחיו ואיש ברעהו... **ג חינוך, רל"ח**

יש לעיין בדרכי בני אדם כשרוצים להוכיח איזה איש להסירו מדרכו, אולי זה הדרך לפי עינינו טובה היא אף על פי שיש בה חסרונות, אבל בחסרונותיה מגינות עליו בעד חסרונות יותר עצומות. **ז מידות הרא"ה**

כל השנאות כולן, וחומרי דיניהן, הנם נאמרים רק במי שכבר ברי לנו, שקיימנו בו מצות תוכחה. וכאשר אין לנו בדור הזה ולא בכמה דורות שלפנינו, על פי עדות רבי עקיבא, מי שיודע להוכיח... כל ההלכות הנוטות לרוגז ושנאת אחים נעשות הן כפרשת בן סורר ומורה, עיר הנדחת ובית המנוגע, למאן דאמר לא חיו ולא עתידין להיות **ח אגרות רא"ה, א', עמ' שה**